

Handledning

Tema: Vad är en lag?

Handledning till temalektionen:
"Vad är en lag?"

Tid: 60min

Tema: Vad är en lag?

Syfte

Syftet med lektionen är att väcka nyfikenhet till vad en lag är, vad som är olagligt eller inte.

Innehåll

Lektionen innehåller fem moment:

1. Brev från Junior
2. Kortfilm - "Är det olagligt?"
3. Loppa - Olagligt eller inte?
4. Film - "Tystnad"
5. Lagboken

Lektionen tar ca 60 min, men tiden kan variera utifrån målgruppens ålder och förkunskaper.

Förberedelser

Ladda ner presentation

Till lektionen finns det några bilagor/elevblad du ska skriva ut:

1. Brev från Junior: skriv ut brevet, länk på s. 3
2. Loppor: skriv ut och vik loppa, länk på s. 5
3. Film - tystnad: skriv ut målarblad, länk på s. 8
4. Lagboken: skriv ut lagsida, länk på s. 9

Tema: Vad är en lag?

Junior berättar: Vad är en lag?

Introducera barnen till vad en lag är genom att läsa upp brevet eller skriv ut så de kan läsa själva. Lägg det gärna i ett kuvert och skriv gruppens namn på det. Säg att det är från Junior.

 Skriv ut brevet

Jag heter Junior och jag har fått ett uppdrag – jag ska få ”Koll på lagen”! Och jag har hört att du också ska vara med! Jag ska berätta var uppdraget kom ifrån. Igår träffade jag min kompis Noah och han bar på en stor bok! Han sade att det var en lagbok som innehåller Sveriges lagar.

Vet du vad en lag är? När jag frågade Noah sa han ”Det är sånt som är förbjudet i hela landet”. Alltså, det är regler som säger vad en får och inte får göra. Reglerna kallas för lagar och de bestämmer vad som lagligt och olagligt.

Jag fick kolla lite i Noahs bok, men det var fullt med svåra ord och den hade nästan 5000 sidor! Jag kommer inte orka läsa hela den boken! Hur ska jag då kunna veta vad som är lagligt och olagligt? Noah är jättesnabb på att läsa, men inte ens han har läst hela boken! Noah sa till mig, ”du får i uppdrag att hitta andra sätt att lära dig om lagen – du ska få koll på lagen”.

Jag tycker det låter spännande men jag känner att jag behöver hjälp. Jag tänkte fråga om du kan hjälpa mig så vi slipper läsa 5000 sidor!?

Tema: Vad är en lag?

Lagligt?

Olagligt?

Kortfilm – Är det olagligt?

Vi har pratat med många barn om sånt som hänt som inte har känts bra. Barnen i filmen läser upp andra barns berättelser. Lyssna och fundera på om det är något ni känner igen.

Diskutera!

- Är det något ni känner igen?
- Tror ni något är olagligt?
- Är det något ni tycker borde vara olagligt?

[Länk till filmen finns i bilden](#)

Loppa – Olagligt eller inte?

Övningen handlar om att barnen ska börja reflektera över vad som är olagligt eller inte olagligt.

Förberedelse

Skriv ut och vik lopporna ”Loppa (lite lättare)” och ”Loppa (lite svårare)”, välj den som passar din målgrupp. Skriv ut bilaga ”tumme upp och ner” ifall ni vill göra lopporna i helklass.

 [Länk till Loppa \(lite lättare\)](#)

 [Länk till Loppa \(lite svårare\)](#)

 [Länk till tumme upp/ner](#)

Lös fallen! Lopporna kan användas på olika sätt...

I par. Dela in barnen i par och låt dem turas om att läsa frågorna i lopporna till varandra.

I helklass. Gör lopporna tillsammans i klassen:

1. Skriv ut lopporna och tumme upp/ner
2. Låt barnen färglägga tummarna, fråga gärna vilken färg de tror är lagligt/olagligt.
3. Läs upp frågorna från lopporna och låt barnen ta ställning till om de tror det är olagligt (tumme ner) eller lagligt (tumme upp).

Tema: Vad är en lag?

Film: Tystnad

Att ha hemligheter kan vara spännande. Men vissa hemligheter kan kännas jobbiga att hålla tyst om och att inte få berätta. Det kan vara när någon sagt något eller gjort något som inte är okej, eller till och med gjort något olagligt.

I filmen får vi träffa kompisarna David och Adam. De är på väg hem från fritidsgården när de träffar deras fotbollstränare Hussein. Hussein vill att David och Adam ska hjälpa honom med några saker, men säger att de inte får berätta för någon.

Filmen lyfter frågor om **tystnadskultur, lojalitet, ålder för straffmyndighet och kriminalitet bland unga.**

Inledande reflektion – bra och dåliga hemligheter

Innan ni ser filmen kan ni inleda med att prata om bra och dåliga hemligheter, ge några exempel:

- En **bra hemlighet** är när en är tyst om en födelsedagspresent som någon ska få.
- En **dålig hemlighet** är något en mår dåligt över, till exempel att en är tyst för att någon i skolan har sagt dumma saker och sagt att du inte får berätta för någon.

Låt barnen prata två och två och kom på exempel på en bra och en dålig hemlighet.

Fortsättning på nästa sida →

Tema: Vad är en lag?

 [Se filmen](#)

Diskutera/reflektera

- Vad händer i filmen?
- Varför bjuder Hussein (tränaren) på mat?
- Hussein ber Adam och David att ta väskan till Sulle.
 - Varför tror du David säger ja?
 - Vad tror du Adam säger att han inte vill?
- Vad tror ni att Adam kommer att göra - berätta eller hålla tyst? Varför?
- Fritidsledaren verkar oroad, vad tycker du hon ska göra?
- Är det något i filmen som ni tror är olagligt?

Vad säger lagen?

Flera lagar kan bli aktuella i filmen, men två som blir extra tydliga är medhjälp och utnyttjande av minderåriga. Här beskriver vi lite kort vad lagarna betyder.

1. Medhjälp till brott

Det är olagligt att hjälpa någon göra något olagligt, det kallas medhjälp. Det kan till exempel vara att spana, det vill säga hålla utkik efter någon och sen ge information till den som ska begå brottet. Det kan också vara medhjälp genom att flytta väskan, även om de inte vet vad som är i väskan.

2. Använda barn i brottslig verksamhet

Det är tyvärr vanligt att kriminella använder barn till att genomföra brott, för att barnen inte kan dömas till straff, eller får lägre straff än vuxna. Men det är olagligt att göra så. Ofta tar vuxna kontakt med barn via chattar och sociala medier.

I filmen kan det vara olagligt om Hussein använder David och Adam till att hjälpa honom begå brott, till exempel genom att flytta väskan.

3. Socialtjänstlagen & Offentlighet- och sekretesslagen

Vad händer om Adam berättar för fritidsledaren?

Det är två saker fritidsledaren måste tänka på 1. Tystnadsplikt och 2. Anmälningsskyldighet.

1. **Tystnadsplikt** betyder att fritidsledaren (enligt offentlighet- och sekretesslagen) inte får prata med andra om sånt som barnen berättat.
2. **Anmälningsskyldighet**: dt finns ett undantag, om fritidsledaren är orolig för barnets säkerhet så är den skyldig att anmäla det (enligt Socialtjänstlagen). Anmälningsskyldigheten går före tystnadsplikten!

Fortsättning på nästa sida →

Tema: Vad är en lag?

Diskutera/reflektera

- David säger att han hört att man inte kan åka dit om man är under 15. Vad menar han med det?
- Vad händer när barn under 15 gör något olagligt?
- Adam förstår att han kanske gjort något fel när han var med och spanade efter Sulle. Vad kan man göra om man tror att man gjort något olagligt?
- Varför tror du barn gör olagliga saker?
- Hur kan du hjälpa en person som har en hemlighet som den mår dåligt av och inte vågar prata om?

Junior berättar: Vad händer när barn under 15 år begår brott?

Introducera barnen till fallet genom att prata om vad en domstol är. Läs upp faktarutan från Junior.

I lagen står det att du blir straffmyndig när du fyller 15 år, det betyder att barn under 15 år inte kan dömas till straff i domstolen, men Polisen kan fortfarande utreda det som hänt.

Om ett barn misstänks ha begått ett brott ska Socialtjänsten och vårdnadshavare informeras. Polisen skickar då en underrättelse (information) till Socialtjänsten. Vårdnadshavare kontaktas *inte* om polisen/socialtjänsten tror att det kommer hindra utredningen

Vad gör Socialtjänsten sen?

Socialtjänsten utreder och ska sen se till att barnet får rätt stöd. Det kan handla om samtal, stöd till familjen eller andra aktiviteter för att hjälpa barnet på rätt väg. Utredningen får inte ta mer än fyra månader.

Kan ett fall ändå hamna i domstolen?

Vid allvarliga brott kan domstolen pröva om det misstänkta barnet är skyldig och gjort brottet eller inte. Det fungerar ungefär som en rättegång, men barnet kan inte dömas till något straff.

Måla och reflektera

Färglägg målarbladet till filmen och reflektera över diskussionerna ni haft.

Tips! Gå först vidare till nästa övning "Lagboken" - när eleverna gjort färdigt sin lagsida kan de färglägga målarbladet till filmen.

[Ladda ner målarblad](#)

Tema: Vad är en lag?

Lagboken – skapa er egen lagbok

Vill ni jobba med Koll på lagen som ett projekt under längre tid, så kan ni använda er av "Vår lagbok" som en röd tråd. Syftet med "Vår lagbok" är att barnen ska få en egen lagbok att återkomma till där olika lagar som de möter i sin vardag finns enkelt sammanfattade av barnen själva på olika "lagsidor".

Samla alla lagsidor i en pärm som successivt fylls på mer nya lagar. På så sätt får barnen sätta sina egna ord på vad lagen betyder!

Lagboken blir ett sätt att ytterligare tillgängliggöra vardagsjuridik för barnen och få lagar att kännas relevanta för dem.

Instruktion

Skriv ut bilagorna till lagboken: försättsblad, lagsida och diplom.

[Länk till utskrift](#)

- 1 Försättsblad:** Är det första gången ni kör lagboken, börja med att låta barnen färglägga sin egna framsida till lagboken.
- 2 Lagsida:** Reflektera tillsammans över en av de lagar ni pratat om. Låt barnen fylla i bilagan genom att sammanfatta lagen med egna ord och bilder. Vill ni ha stöd och exempel på vad lagen betyder kan ni läsa mer på kollpalagen.se/kunskapsbank/lagar/
- 3 Diplom:** Sätt ett mål för hur många lagar ni ska gå igenom. När ni fyllt er lagbok, belöna barnen med ett diplom som intygar att de nu har koll på lagen!

Junior tipsar om vilka lagar som passar att skriva om till lagboken idag:

Idag har vi pratat om många lagar! Här är två förslag på lagar ni kan välja att skriva om på er lagsida:

Använda barn i brott: När någon använder ett barn för att göra något olagligt.

Medhjälp: När någon hjälper någon annan att göra något olagligt.

Materialet bygger på berättelser och tankar från barn som deltagit i projektet Koll på lagen junior.

Utbildningsmaterialet är utvecklat och testat tillsammans med barn och personal på skolor och fritidsgårdar i Östergötland.

Lär er mer på kollpala.se/junior